ज्ञानविज्ञानसंपन्नाः एतान्सर्वान्पंथतोऽनुभवतश्चज्ञात्वाकारणैर्मोक्षोपयोगिभिः सात्विकैर्भावैर्भाविताःमानोवासितचित्ताःमोक्षंप्राप्नुवंति सूक्ष्माःरविरश्मयोवायवोवा ॥ १७ ॥ अत्रप्राणेभ्योदेवादेवेभ्यो लोकाइतिश्रुत्यनुसारादिंद्रियेभ्योदेवतासृष्टिदेवताभ्योलोकसृष्टिचाभ्युपेत्यब्रह्मणिसर्वलयमाह रूपेणेति रूपेणरूपवताद्रव्येणदृष्टिचक्षुरिंद्रियंसंयुक्तंकुंडलेनकनकमिव चक्षुर्व्यतिरिक्तोरूपद्रव्यदेवतादिर्विष योनास्तीत्यर्थः एवमग्रेपियावन्मोक्षंज्ञेयम् ॥ १८ ॥ वायुंत्वगिंद्रियदेवतांनभसिस्वकारणेसंश्रितं एतच्चसर्वदेवतोपलक्षणं मोहंवैचित्यंतमसितमोगुणे लोभंरजःकार्यमर्थेषु तमसोर्थानांचवियोगेमोहलोभौन भवतइतिदृष्टांतमात्रमिदं ॥ १९ ॥ क्रांतेपादविक्षेपे बलेहस्तेंद्रिये कोष्ठेउदरे देवींपृथ्वीं ॥ २० ॥ महतिमहत्तत्त्वकार्येहंकारे महत्बुद्धौमहत्तत्वे ॥ २१ ॥ आत्मनिजीवेत्वंपदार्थे ॥ २२ ॥ ईशेमायावि निदेवेनारायणेचेतितस्यैवविशेषणे तत्पदार्थे मोक्षेकैवल्येनिर्विकल्पेवस्तुनि तच्चनकचित्सक्तं स्वेमहिम्निप्रतिष्ठितइतिश्रुतेः ॥ २३ ॥ ननुरूपादीनांमोक्षमात्रत्वोक्तिरागममात्रंनत्वत्रकाचिदुपपत्तिरस्तीत्या

ज्ञानविज्ञानसंपन्नाःकारणैर्भाविताःशुभाः॥ प्राप्नुवंतिशुभंमोक्षंसूक्ष्माइवनभःपरं॥ १७॥ रूपेणदृष्टिंसंयुक्तांघ्राणंगंधगुणेनच॥ शब्देसक्तंतथाश्रोत्रंजिह्वा रसगुणेषुच॥ १८॥ तनुंस्पर्शेतथासक्तांवायुंनभसिचाश्रितं॥ मोहंतमसिसंयुक्तंलोभमर्थेषुसंश्रितं॥ १९॥ विष्णुंक्रांतेबलेशक्रंकोष्ठेसक्तंतथानलं॥ अप्सुदे वींसमासक्तामपस्तेजसिसंश्रिताः॥ २०॥ तेजोवायौतुसंसक्तंवायुंनभसिचाश्रितं॥ नभोमहतिसंयुक्तंमहद्बुद्धौचसंश्रितं॥ २१॥ बुद्धिंतमसिसंसक्तांतमोर जसिसंश्रितं॥ रजःसत्वेतथासक्तंसत्वंसक्तंतथात्मनि॥ २२॥ सक्तमात्मानमीशेचदेवेनारायणेतथा॥ देवंमोक्षेचसंसक्तंमोक्षंसक्तंतुनक्वचित्॥ २३॥
ज्ञात्वासत्वगुणंदेहंवृतंषोडशभिर्गुणैः॥ स्वभावंचेतनांचैवज्ञात्वादेहसमाश्रिते॥ २४॥

शंक्याह ज्ञात्वेति सत्वगुणंदेहबुद्धिसत्वमयंस्वाभंशरीरंषोडशभिर्गुणैःकार्यैः प्राणाच्छ्रद्धांखंवायुर्ज्योतिरापःपृथिवींद्रियंमनोन्नमन्नाद्वीर्यंतपोमंत्राःकर्मलोकेषुनामचेतिश्रुत्युक्तैःप्राणादिनामतैर्वृतंज्ञात्वा स्व भावंप्राक्कर्मचतदुत्पत्तिकारणंचेतनांधीवृत्तिंचतदवभासिकांदेहसमाश्रितेलिंगदेहाश्रितेज्ञात्वाच मध्यस्थंउदासीनंएकंआत्मानंयस्मिन्पापंनविद्यतइतिअसंगंजानीयात् यथैकेनकर्मणास्वाभप्रपंचविभ्रमेआ त्मनःअसंगत्वंस्थूलशरीरजदुःखाननुवृत्तेर्दृश्यते एवंजायद्भूमेपिविषयैषिणांविषयवासनावतांद्वितीयंकर्मकारणंविज्ञायइंद्रियादीनात्माश्रितान्आत्मन्यविद्ययाअध्यारोपितान्जानीयादित्यध्यात्मत्ययोज्यं अयमर्थः यथास्वप्नेएकस्यैवात्मनोवासनावशात्सर्वजगदात्मकत्वंआत्मनश्चासंगत्वंदृश्यते एवंजायद्भूमेपिज्ञेयमितिसार्धश्लोकद्वयार्थः ॥ २४ ॥

Digitized by Google